

Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta Ústav Českého národního korpusu

nám. Jana Palacha 2, 116 36 Praha 1
tel.: +420 2 21 619 357, ucnk@ff.cuni.cz

Mira Marvanová

Aspekty slovanského *mít*, zvláště v gramatice

Tématem disertace doktorandky je analytická a především mluvená konstrukce nazývaná různě, nejčastěji však slovanské perfektum, sledovaná zde na češtině, která se tu stává východiskem, ale také v jiných slovanských jazycích. Ve snaze konstrukci uchopit ze všech stran a vymezit ji spolehlivě, zvláště v kontrastu k jazykům germánským a románským, kde toto perfektum existuje jako normální čas, se autorka pouští do studia mnoha jazyků a autorů, současných i minulých a podává zde proti tomuto pozadí neobyčejně poučený a proporcionální obraz slovanský, především český. Pochopitelnou otázkou, kterou si přitom klade, je, jaká je míra a povaha gramatikalizace dané konstrukce. Vyvrcholením práce je především obraz tohoto perfekta v češtině, která tu jako jediná mohla nabídnout dostatečná korpusová data: jen pro tento jeden dílčí a přesvědčivý obraz se autorce stalo podkladem pro její závěry na dvacet tisíc korpusových dokladů.

Vzhledem k tomu, že analytické časy v indoevropštině nejsou doloženy, i k tomu, že dvě hlavní už zmíněné dnešní větve je mají (vycházejí ze společného lat. *habere*), lze logicky mít za to, že jde sice vždy v detailech o autonomní, obecně však společný vývoj až v evropském areálu. Proto také tu autorka mluví o evropeizaci v pozadí i procesů slovanských, které pojímá oprávněně jako stále se vyvíjející a krystalizující.

Autorčin přístup začíná od samotných začátků, od vzniku a šíření slovesa *mít* jakožto jednoho z prvních evropeismů (sledovaného už u Aristotela), přes konstituování perfekta jako analytického času předpokládajícího napřed vznik participia a auxiliaci slovesa *mít*, přes rozsáhlou exkurzi do aspektů a možností gramatikalizace až do jednotlivých zkoumaných jazyků. Jakkoliv se nakonec soustřeďuje na češtinu, makedonštinu a bulharštinu, má mnoho relevantního co říct i o řadě dalších jazycích, a to nejen slovanských.

Ve vlastním jádru práce, při korpusovém studiu perfekta II v češtině, jak konstrukci nakonec autorka nazývá, prochází všechna stamiliónová dostupná data a s velkou invencí je z korpusů získává. Jen seznamy jejích promyšlených dotazů tu tvoří celou řadu tabulek. Své výsledky, kvantitativně vyhodnocené, předkládá v řadě bohatých soupisů, kde množství dat dokládá závažnost studovaného jevu stejně tak jako představuje nabízenou ruku každému, kdo by takto exaktně uchopená data chtěl studovat a zužitkovat dál.

Předkládané závěry jsou tedy ve svém jádru bohatě podložené korpusem a jejich relevantnost je takto nezpochybnitelná. To má cenu dvojnásobnou: nejenže se tu takto představuje poprvé komplexní zpracování tematiky v ucelené monografii, ale navíc i monografii založené na datech, jejichž kvalita je proti minulým impresionistickým závěrům založeným na okazionálních pozorováních nesrovnatelně vyšší. I mnoho stovek položek uváděných v její bibliografii nasvědčuje jak šíři jejího záběru tak míře a zevrubnosti pozornosti, kterou svému tematu věnuje. Domnívám se, že jde o práci velmi úspěšnou a jsem rád, že mohla vzniknout. Doporučuji ji mj. i k vydání tiskem.

V Praze dne 10. 5. 2008

Prof. PhDr. František Čermák, DrSc., vedoucí práce